

Др Драјан МИЛИДРАГОВИЋ
Министарство унутрашњих послова

Проф. др Ненад МИЛИЋ
Криминалистичко-полицијски универзитет, Београд

ДОИ: 10.5937/bezbednost2304061M

УДК: 351.74:621.397(73+4)

Прегледни научни рад

Примљен: 21. 7. 2023. године

Ревизија: 1. 12. 2023. године

Датум прихватања: 13. 2. 2024. године

Увођење камера за униформу у полицијски рад – стварна потреба или изнуђено решење

Апстракт: Последњих десет година, америчке и европске полицијске организације почеле су да у свој рад уводе камере за униформу – минијатурне камере које полицијски службеници носе на себи, најчешће закачене за униформу. Основна сврха увођења таквих камера јесте сјечавање незаконитих, непрофесионалних постојања и понашања полицијских службеника, као и друштвено нежељно понашања грађана. Камере треба да утичу превентивно на полицијске службенике и грађане како једни према другима не би постојали незаконито и друштвено неприхватљиво. Полицијске организације настоје да њиховом употребом, без других средстава и метода – пре свега обуке и едукације полицијских службеника и других програма и пројеката превенције – реше неке од својих проблема. Аутори овог рада анализирају разлоге увођења камера за униформу у полицијске организације САД и појединих европских држава, како би дошли до закључка о оправданости тог увођења и о могућности постојања сложених и одговорних циљева само уз помоћ камера.

Кључне речи: камера за униформу, полицијске организације, полицијски службеници.

Увод

Полицијске организације суочавају се с разним безбедносним проблемима и изазовима који у одређеној мери утичу на њихову ефикасност и односе са грађанима и заједницом. У настојању да унапреде своју продуктивност, односе и поверење са грађанима и заједницом, оне су предузимале разне активности, програме и пројекте превенције. Неки од њих, без обзира на уложене напоре и ресурсе, нису дали очекиване резултате.

Трагајући за решењима својих проблема, полицијске организације су у последњих десет година почеле да опремају полицијске службенике малим камерама које се носе на телу, најчешће закачене за униформу. Такве камере виђене су као средство за решавање неких битних проблема у полицијском систему једне државе¹.

Полицијске организације одлучиле су се за увођење камера за униформу претпостављајући да ће се снимањем интеракције између полицијских службеника и грађана остварити позитиван утицај на њихово понашање и поступање. Од употребе камера полицијске организације очекују превентивни утицај, односно одвраћање полицијских службеника и грађана од незаконитог и друштвено непожељног поступања и понашања. Одвраћањем, односно превентивним утицајем, камере треба да допринесу смањењу незаконитих поступака полицијских службеника и смањењу насиља грађана над полицијским службеницима. Због таквих очекивања, оне спадају међу најбрже усвојене технологије у историји модерне полиције (Lum et al., 2020).

Прво масовније увођење камера за униформу спроведено је у полицијским организацијама САД после 2015. године. Убрзо су, вођене својим разлозима, са тим почеле и европске полицијске организације. Сагледавајући разлоге увођења камера за униформу у по-

¹ У америчкој и европској стручној литератури за минијатурне камере које се постављају на униформу или део опреме полицијских службеника користе се појмови камере на телу полицијских службеника или телесне камере. Минијатурне камере углавном се не постављају на тело полицијског службеника већ на део његове униформе или опреме.

лицијске организације САД и појединих европских држава, у овом раду ћемо настојати да одговоримо на питање да ли је примена таквих камера последица стварне потребе или изнуђено решење.

Развој уређаја за аудио и видео документовање полицијског рада

Увођење уређаја за снимање у полицијска возила започето је почетком осамдесетих година прошлог века. Уређаји које су се тада могли уградити у полицијска возила били су скупи, велики и тешки за инсталирање. Сваки је имао три компоненте – саму камеру, монохроматску јединицу за репродукцију, која се могла поставити изнад или између предњих седишта, и видео-рекордер. Камера је била постављена на статив који је у аутомобилу испуњавао читав простор на страни сувозача, док су се у простору иза возача и сувозача или пртљажника налазиле друге компоненте са којима је била повезана. Висока цена и тешкоће при инсталирању и одржавању ограничили су првобитно увођење тих камера у полицијске организације (Stoughton, 2018: 1373).

Минијатуризација и напредак технологије учинили су употребу камера практичном и приступачном. С развојем технологије у области аудио и видео снимања, опремање полицијских возила камерама постало је правило, а не изузетак (Rosenblatt, et al., 2004). Од 2000. године полицијске организације у САД и широм света почеле су да опремају своја возила камерама за видео-снимање. У САД су за то постојала четири разлога (Stoughton, 2018).

Први, подстицај масовнијем увођењу камера за аудио и видео документовање полицијског рада везује се за активност удружења „Мајке против пијаних возача“ (*Mothers Against Drunk Drivers*). Ово удружење основано је у САД осамдесетих година прошлог века с циљем да укаже на последице вожње под утицајем алкохола (Rosenblatt, et al., 2004:5). Увидевши значај видео-снимака у санкционисању вожње под утицајем алкохола, удружење је из својих фондова куповало и поклањало ове уређаје полицијским организацијама, како би им олакшало откривање и доказивање деликата у саобраћају. Снимци са камера у случајевима вожње у ал-

кохолисаном стању сматрани су кључним доказом или „убицом одбране“, и повећавали су могућност да се поступак одмах оконча споразумом о признању кривице (Stoughton, 2018).

Друџи, увођење камера у полицијска возила убрзано је због незадовољства грађана поводом физичког насиља које су у марту 1991. године полицијски службеници Лос Анђелеса применили над Афроамериканцем Роднијем Кингом (Rodney King). Током хапшења након потере због вожње у алкохолисаном стању, полицијски службеници су над Кингом неосновано употребили физичку силу. Такво полицијско поступање случајно је снимиио посматрач својом камером. Јавни захтев за полицијском одговорношћу и интерес полиције да заштити полицајце од притужбе за недолично понашање били су подстицај за опремање полицијских возила камерама (Davis, 1994; Prosser, Smith, Talley, 1995; Chaney, Robertson, 2013).

Трећи, током деведесетих година прошлог века, захваљујући употреби камера у полицијским возилима, постигнути су бољи резултати у сузбијању наркоманије и процесуирању извршилаца кривичних дела неовлашћеног поседовања опојних дрога. Управа за борбу против дрога тада је исказала забринутост због догађаја у којима је код лица пронађена дрога, а они нису били осуђени. Наиме, судским поротницима често је било тешко да поверују да појединац који илегално транспортује велике количине дроге, или пак стотине хиљада долара чије порекло не може да оправда, добровољно даје пристанак да полиција изврши преглед возила.

Добровољни пристанак лица на преглед возила, као и сам ток прегледа, били су документовани снимцима са камера, што је умногоме олакшало процесуирање таквих кривичних дела (Stoughton, 2018).

Четврти, од краја деведесетих година прошлог века у САД је кулминирао проблем тзв. расног профилисања (*racial profiling*), претећи да наруши односе полиције и јавности. Наиме, полицијске организације широм САД тада су биле суочене са наглим повећањем броја притужби. То је била последица заустављања и рутинске контроле возила искључиво због тога што су се за њиховим управљачем налазила лица чији су боја коже или етничко порекло

одговарали устаљеним стереотипима о изгледу лица која учестало врше кривична дела (Афроамериканци, Латинамериканци и други). У неким случајевима судови су пресудили да је дошло до расног профилисања. Дакле, основ за контролу није била оправдана сумња да се одређено лице бави криминалним активностима, већ искључиво његова расна или етничка припадност. Због таквог поступања полиција је била оптуживана за кршење људских права (Risse, Zeckhauser, 2003). Један од првих корака који је учињен ка спречавању оваквих поступака полиције било је опремање полицијских возила камерама за аудио-визуелно документовање поступања полицијске патроле. Од тих система се очекивало да објективно покажу шта се догодило током контакта полицијског службеника и грађана у случају да постоји сумња у веродостојност начина на који је презентован конкретан догађај (Stoughton, 2018).

Појава првих мобилних телефона са камером, а потом и могућности да се снимци са њих објављују на друштвеним мрежама и у медијима, довели су до „нове“ видљивости полиције и захтева за повећањем одговорности полицијских службеника (Brown, 2016). Полиција се све чешће суочавала са снимцима који грађани праве својим мобилним телефонима. Неки од тих видео-снимака оспоравају извештаје полицајаца, подривајући њихов кредибилитет. На пример, у Великој Британији пролазници су снимили како је полиција лишила живота Марка Дугана (*Mark Duggan*) током унапред планиране операције. Снимци су показали да је у време пуцњаве Марк Дуган био ненаоружан. Породица је тада оптужила полицију да га је без основа лишила живота, што је изазвало грађанске нереде (Coudert, Butin, Le Métayer, 2015). Опремање полицијских службеника камерама може се сматрати одговором на „нову“ видљивост полиције (Tanner, Meyer, 2015).

Полицијска употреба камера за униформу први пут је забележена 1997. године у холандској полицији током сузбијања грађанских нереда (Flight, 2017). Захваљујући напретку технологије, технолошких решења и иновација, средином 2000. године полицијске организације почеле су са планирањем пилот-пројеката за употребу камера. Први такви пилот-пројекти направљени су 2005. го-

дине у Девону и Корнволу (Уједињено Краљевство), затим 2007. године у Данској и Западној Аустралији и 2009. године у Викторији (Британска Колумбија, Канада) (Peterson, Lawrence, 2019).

Полицијске агенције у САД су са опремањем полицијских службеника камерама почеле 2009. и 2010. године. То је најпре урађено у полицијским организацијама у Окланду (Калифорнија) и Албукеркију (Нови Мексико) (Miller, Toliver, Police Executive Research Forum, 2014). Данас полицијске организације широм света опремају полицијске службенике камерама у нади да ће тако побољшати њихово понашање и поступање и повећати транспарентност и одговорност, посебно приликом употребе средстава принуде.

Разлози увођења камера за униформу у полицијске организације

Крајем прошлог века америчка полиција била је суочена са великим бројем оптужби за заустављање, претресање, контролисање и санкционисање возача и пешака на пешачким прелазима само зато што нису били беле расе (Афроамериканци, Латиноамериканци и други). Заустављање, испитивање, вршење прегледа, задржавање или лишење слободе предузимали су се искључиво као последица одређене расне или етничке припадности, пола, сексуалне оријентације лица, а не на основу других чињеница из којих у конкретном случају произилази постојање одређеног степена сумње неопходног за полицијско поступање (Stoughton, 2018; Risse, Zeckhauser, 2003).

Први такав догађај није се односио на полицајца, већ на ненаоружану особу која се представљала као чувар из комшилука. Чувар из комшилука лишио је живота ненаоружаног црног младића Трејвона Мартина (Trayvon Martin) 2012. године (Lum et al., 2020). Затим је уследио догађај у Фергусону у 2014. години, када је полицајац Дарен Вилсон (Darren Wilson) из службеног пиштоља пуцао и лишио живота ненаоружаног, осамнаестогодишњег Афроамериканца Мајкла Брауна (Michael Brown). Одмах после овог догађаја уследили су бројни грађански нереди широм САД и оснивање друштвених

покрета коју су указивали на важност живота грађана црне расе и на другачије понашање полицијских службеника према њима. Убрзо затим догодило се убиство у Мисурију, смрт Фредија Греја (Freddie Gray) у притвору полицијске управе у Балтимору, догађај у Њујорку, затим догађај у Мериланду и друга дешавања широм САД у периоду од јула 2014. до априла 2015. Године. Ти догађаји изазвали су велику пажњу јавности и узнемирење грађана, резултирајући грађанским немирима и протестима широм САД (Peterson, Lawrence, 2019; Braga et al., 2018; Nowacki, Willits, 2018).

Како би пронашао решење за проблем неједнаког полицијског третмана грађана црне расе, тадашњи председник САД Барак Обама (Barack Obama) формирао је у децембру 2014. године Радну групу за рад полиције у 21. веку. Она је разматрала проблем тзв. расног профилисања у историјском и актуелном контексту, након чега је наложено хитно предузимање мера ради смањења криминала уз изградњу поверења јавности у полицију. Радна група је тада предложила камере као средство за повећање транспарентности и изградњу поверења заједнице у полицију. Администрација председника Барака Обаме предложила је субвенцију од 256 милиона долара за опремање локалних полицијских организација камерама (President's Task Force on 21st Century Policing, 2015). Камере су предложене и као одговор на актуелне проблеме између полиције и заједнице. Процењено је и да ће полицијске организације широм САД брзо и лако спровести пројекат увођења камера (Ariel, Farrar, Sutherland, 2015).

Камере су у САД схваћене као решење за проблеме неједнаког поступања полицијских службеника према грађанима црне расе, непрофесионалног понашања према осталим грађанима и неосноване и прекомерне употребе принуде. Њима се документују полицијска поступања, што је посебно значајно код догађаја који привлаче велику медијску пажњу, који су предмет притужби грађана, или су изазивају сумњу у непрофесионално и незаконито поступање полиције (Coudert, Butin, Le Métayer, 2015; Hansen, Backman, 2021). Суштински разлози за имплементацију камера у САД засновани су на потреби за смањењем насиља полиције над грађанима,

смањењем броја притужби на рад полиције, јачањем легитимитета и транспарентности полицијског рада и обезбеђењем доказа, посебно у случајевима хапшења (Ariel, Farrar, Sutherland, 2015).

За разлику од САД, у Европи доминирају други разлози увођења камера у полицијске организације. У Немачкој су оне уведене као превентивна мера ради заштите полицијских службеника од агресивног и насилног понашања одређених лица. Немачка полиција изгубила је ону врсту ауторитета коју је имала некад, када је било готово незамисливо оглушити се о наређења полицијског службеника, напасти га или увредити (Buchzik, 2016). Основна сврха увођења камера у Немачкој била је да се полицијским службеницима обезбеди нека врста заштите од физичких напада грађана и да се постигне ефекат одвраћања². Употреба камера сматрана је првенствено превентивном полицијском мером, која би се користила у ситуацијама када се основано очекује проблематичан исход полицијске интервенције (Mohler, 2018; Lehmann, 2020).

Имплементација камера у полицијске организације Француске оправдана је потребом документовања интеракције полицијских службеника са грађанима, и као одговор на повећан број видео записа насталих снимцима мобилних телефона грађана. Такође, од употребе камера очекује се обезбеђење доказа о правилном поступању полицијских службеника и утврђивању чињеница (утврђивање контекста полицијске акције, документовање понашања грађана приликом заустављања и претреса). Употребом камера треба да се оствари одвраћајући ефекат у односу полиције и грађана (Coudert, Butin, Le Métayer, 2015).

У Шведској, Шпанији и Швајцарској преовладали су исти разлози за имплементацију камера као у Немачкој. Камере су уведене као средство за заштиту полиције и других државних службеника

² О распрострањености насиља над полицијским службеницима у Немачкој говоре статистички показатељи о угрожавању њихове безбедности. У Берлину је у току 2015. године од последица насиља током обављања дужности повређено 2.658 полицајаца и 227 других службеника запослених у полицији, а оштећено је 197 полицијских возила. Федерални министар унутрашњих послова Немачке, презентујући статистичке показатеље о раду за 2014. годину, изнео је податак да је на штету полицијских службеника извршено 62.770 кривичних дела, у којима су повређена 17.472 полицијска службеника. Видети више: (Buchzik, 2016).

и као средство које ће побољшати радно окружење. Главни проблеми били су напади и узнемиравање полицијских и државних службеника. Од имплементације камера очекивало се да те проблеме у одређеној мери реши или смањи (Coudert, Butin, Le Métayer, 2015; Hansen, Backman, 2021; Meyer, 2020).

У аустријске полицијске организације камере су уведене како би обезбедиле двоструку заштиту. Употребом камера полицијске организације настоје да заштите полицијске службенике од насиља грађана, а грађане од неосноване и прекомерне употребе принуде и других облика непрофесионалног понашања полицијских службеника. Аустријски полицијски синдикат је у почетку био веома критички расположен према њиховој употреби и на почетку пилот-пројекта захтевао да се полицијским службеницима прво обезбеди опрема која им недостаје. После одређеног времена, председник полицијског синдиката изјавио је да су камере корисне у раду полиције и подржао је њихову употребу (Lehmann, 2020).

У Холандији су носиоци политичке власти одобрили опремање полиције и других јавних служби камерама због повећаног насиља над њиховим службеницима. Увођење камера оправдавало се могућношћу смањења насиља, уз аргумент да присуство камера има и превентивни ефекат. Камере би требало да штите полицијске службенике као објективни сведок. Снимци са камера могу послужити као доказ у случајевима када постоји сумња у законито поступање полицијских службеника, јер показују шта се заиста догодило. Осим тога, камере су уведене ради изградње бољег имиџа полиције и оправдавања одређених полицијских интервенција код јавности и грађана (Armitage, 2002; Brands, Schwanen, Van Aalst 2015; Timan, 2016).

Током 2014. године хрватска полиција покренула је пројекат „Е-полиција“, у оквиру кога је предвиђено опремање полицијских патрола камерама. Тај пројекат спроведен је у пет највећих хрватских градова и за његову реализацију обезбеђено је двеста камера. Циљеви увођења нових технологија, па између осталог и камера, у рад хрватске полиције, били су: повећање заштите полицијских службеника приликом поступања, повећање заштите грађана приликом полицијског поступања, минимизирање могућнос-

ти за корупцију, опремање полицијских службеника ИКТ опремом, осавремењивање њиховог рада и успех у криминалистичком истраживању (Borovec, Balgač, 2016). Пројекат имплементације камера у хрватску полицију обустављен је 2015. године, годину дана после покретања.

Словеначка полиција је 2015. године набавила тридесет камера, а у периоду од 2018. до 2020. године још 287. Један од разлога за набавку камера била је могућност документовања прекршаја и кривичних дела током грађанских нередата (Marin, 2022). У словеначкој полицији камере користе припадници специјалних јединица у обављању задатака из своје надлежности, док их остали полицијски службеници користе на добровољној основи (Marin, 2022; Kuralt, 2020; Novak, Bernik, Mihelič, 2021).

И у америчке и у европске полицијске организације камере су уведене ради бољег и лакшег обезбеђења доказа, као и ради заштите од насиља и недоличног понашања, с тим што се главни субјекат заштите од насиља разликује. У САД камере првенствено штите грађане од поступања полицијских службеника, посебно у случајевима употребе средстава принуде, док у Европи оне углавном штите полицијске службенике од насиља грађана.

О увођењу камера за униформу у полицијски рад

Крајем 20. и почетком 21. века америчке полицијске организације биле су суочене са проблемом губитка или недостатка поверења грађана, пре свега мањинских заједница. То је било узроковано бруталношћу полиције, која је неосновано употребљавала принуду, углавном према грађанима црне расе. Тачка кључања у односима полиције и мањинских заједница била је смрт Афроамериканца Мајкла Брауна, кога је у Фергусону 2014. године неосновано лишио живота полицијски службеник Дарен Вилсон. Тај случај изазвао је протесте мањинских заједница широм САД.

Кризна ситуација узрокована полицијским насиљем према мањинским заједницама захтевала је проналажење брзог и ефикасног одговора на протесте и немире у САД. Формирана је радна група са задатком да предложи решење за нагомилане проблеме у

односу између полиције и мањинских заједница. Недостатак поверења и транспарентности полицијских организација идентификовани су као кључни проблеми у том односу полиције. Камере су тада предложене као средство помоћу којег је могуће успоставити и унапредити односе поверења и остварити транспарентност у раду полицијских организација.

Полицијске организације у европским државама почетком 21. века нису имале проблем са поверењем грађана и заједнице. Оне су биле суочене са другом врстом проблема – са све већом угроженошћу полицијских и државних службеника. Статистички показатељи у европским државама из године у годину указивали су на све већи проценат насиља над полицијским службеницима. Спречавање насиља и заштита полицијских службеника били су стога главни разлози за увођење камера у европске полицијске организације³.

Могућност остваривања заштите употребом камера била је главни разлог за њихово увођење у америчке и европске полицијске организације. У САД се уводе ради заштите грађана од насиља и непрофесионалног понашања и поступања полицијских службеника, а у Европи углавном ради заштите полицијских службеника од насилних грађана. Циљ је дисциплиновање полицијских службеника и грађана, како би се понашали и поступали у складу са прописима и прихватљивим друштвеним нормама.

Заштита грађана од полицијског насиља и заштита полицијских службеника од насиља грађана представљају циљ имплементације камера у САД и европским државама. Циљ који је дефинисан на националном нивоу није увек прихватљив за све федералне јединице у државном уређењу. У САД постоје државе или полицијске управе које нису имале проблем са поверењем грађана и мањинских заједница јер није било полицијског насиља и других негативних поступака. Такође, у европским државама национални циљ имплементације камера није увек прихватљив и не може се усагласити са проблемима федералних јединица. Постизање циљева специфичних за сваку федералну јединицу или полицијску управу

³ О угрожавању безбедности полицијских службеника видети више у: Милидраговић, 2015; Лештанин, 2023.

могуће је у неким случајевима остварити на други начин и другим средствима, а не имплементацијом камера.

Дисциплиновање полицијских службеника само употребом камера није добро решење. Промене понашања под утицајем камера објашњене су теоријама одвраћања и теоријом самосвести⁴. Оне треба да настану као резултат снимања камера и позитивног утицаја тог снимања на свест грађана или полицијских службеника. Када су полицијски службеници и грађани свесни да се њихово понашање и поступци снимају, мања је вероватноћа да ће испољити било какво неприхватљиво понашање и поступање, због могућих последица. Остваривање ефекта самосвести и одвраћања могуће је само када су камере укључене и када снимају полицијско поступање. Полицијски службеници који настоје да избегну активацију камера наставиће да се понашају и поступају у складу са својим ставовима, уверењима, предрасудама и стереотипима према грађанима и мањинским заједницама.

Дисциплиновање полицијских службеника не може се постићи само употребом камера. У највећој мери оно се може остварити јачањем њихове свести о значају поштовања људских права, једнакости грађана и професионалног рада. То се може постићи добро планираним и осмишљеним програмима едукација и обука. Полицијски службеници са позитивним ставовима и вредностима требало би да професионално и праведно поступају према свим грађанима. Камере би тада биле помоћно средство, а не главни адут у њиховом дисциплиновању.

Дисциплиновање одређене категорије насилних грађана у европским државама треба да буде засновано на конкретним програмима превенције, уз претходну анализу узрока и услова који погодују настанку насиља код грађана. Програми превенције били би примарни у спречавању насиља, док би улога камера била у другом плану – оне би биле помоћно средство у остваривању тог циља.

Увођењу камера, као и сваком другом пројекту, треба приступити плански, са дефинисањем једног општег циља карактеристи-

⁴ О теорији самосвести и теорији одвраћања видети више у: Peterson, Lawrence, 2019; Lum, et al., 2020; Adams, Mastracci, 2019.

чног за национални ниво и посебних циљева карактеристичних за федералне јединице или полицијске управе. Проблем једне или више федералних јединица или полицијских управа не мора бити проблем и других организационих целина у државном или полицијском уређењу. Без обзира на разлог за њихово увођење, камере треба да послуже као помоћно средство за постизање превентивних циљева усмерених на спречавање и смањење насиља грађана и незаконитог и непрофесионалног поступања полицијских службеника. Имплементација камера у полицијске организације може позитивно утицати на грађане и полицијске службенике, јер држава на тај начин предузима одређене мере за њихову заштиту. С друге стране, она може и негативно утицати на ставове и понашање грађана и полицијских службеника. Мањина насилника декларисала је све грађане или полицијске службенике као неодговорне и насилне. У одређивању разлога за имплементацију камера требало би се водити неким општим интересом, прихватљивим и за грађане и за полицијске службенике, као што је, на пример, унапређење безбедности у заједници. С таквим разлозима могу се смањити предрасуде и може се допринети развијању позитивних ставова и мишљења о камерама и њиховим ефектима.

Закључак

Америчке и европске полицијске организације, вођене својим разлозима, у последњих десет година у свој рад уводе минијатурне камере које полицијски службеници најчешће носе на својим униформама. Употребом таквих камера настоје се документовати поступање полицијских службеника и њихова интеракција са грађанима. Осим документовања, камере треба да остваре и извештај превентивни утицај на полицијске службенике и грађане, тако што ће их подстаћи да поступају и да се понашају у складу са важећим прописима и друштвено прихватљивим нормама.

Камере треба схватити као техничко средство са могућношћу снимања полицијског поступања и понашања чијом се анализом могу идентификовати проблеми и потешкоће у раду. Конкретни

програми обука и едукација треба да буду главни адути за промену и елиминисање негативности у раду полицијских службеника. Камере би тада имале мању, споредну улогу, или можда не би ни постојала потреба за њиховим увођењем у све полицијске организације једне државе или федералне јединице.

На крају разматрања треба да одговоримо на питање с почетка рада. Уважавајући претходно изнете чињенице, можемо констатовати да увођење камера у америчке полицијске организације више представља изнуђено решење, усмерено на смиривање грађанских протеста, него стварну потребу засновану на истраживањима, стручним анализама и потребама полицијске праксе. У европским државама оно је више тренд у склопу модернизације и увођења савремених иновација и технологија у рад полиције.

Литература

1. Adams, I., Mastracci, S. (2019). Police body-worn cameras: Effects on officers' burnout and perceived organizational support. *Police quarterly*, 22(1), 5-30.
2. Ariel, B., Farrar, W. A., Sutherland, A. (2015). The effect of police body-worn cameras on use of force and citizens' complaints against the police: A randomized controlled trial. *Journal of Quantitative Criminology*, 31, 509–535.
3. Armitage, R. (2002). *To CCTV or not to CCTV: A Review of Current Research into the Effectiveness of CCTV Systems in Reducing Crime*. Community safety practice briefing. London: Nacro (Crime and Social Policy Section).
4. Borovec, K., Balgač I. (2016). *Uvođenje policijskih kamera u rad službe policijske ophodnje-otvorena pitanja uspješne implementacije i egzatne procjene učinka na rad policije*. Zbornik radova 5. međunarodne znanstveno-stručne konferencije „Istraživački dani Visoke policijske škole u Zagrebu, Unapređenje sigurnosne uloge policije primjenom novih tehnologija i metoda, str. 193-209.
5. Braga, A. A., Sousa, W. H., Coldren, J. R., Jr., Rodriguez, D. (2018). The effects of body-worn cameras on police activity and police-citizen

- encounters: A randomized controlled trial. *Journal of Criminal Law and Criminology*.
6. Brands, J., Schwanen, T., Van Aalst, I. (2015). Fear of crime and affective ambiguities in the night-time economy. *Urban Studies*, 52(3), 439-455.
 7. Buchzik, K. (2016). BodyCams im Einsatz der Polizei. <https://www.landtag.ltsh.de/infotehk/wahl18/umdrucke/6000/umdruck-18-6018.pdf>, доступно 10.10.2022. године.
 8. Davis, P. L. (1994). Rodney King and the decriminalization of police brutality in America: Direct and judicial access to the grand jury as remedies for victims of police brutality when the prosecutor declines to prosecute. *Md. L. Rev.*, 53.
 9. Kuralt, M. (2020). *Zaznave policistov ob uvedbi nosljivih kamer v policijske postopke: magistrsko delo* Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede.
 10. Lehmann, L. (2020). Bodycam–Argumentationslinien in Deutschland. In *Polizeiarbeit zwischen Praxishandeln und Rechtsordnung* (pp. 23-37). Springer, Wiesbaden.
 11. Лештанин, Б. (2023). Угрожавање полицијских службеника у Србији: кратак осврт на казеноправни аспект. *Безбедност* 65 (1), стр.139-161.
 12. Lum, C., Koper, C.S., Wilson, D.B., Stoltz, M., Goodier, M., Eggins, E., Higginson, A., Mazerolle, L., (2020). Body-worn cameras' effects on police officers and citizen behavior: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 16(3).
 13. Marin, N. (2022). *Policijske nosljive telesne kamere in mnenje prebivalstva: magistrsko delo*, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede.
 14. Meyer, M. (2020). Rapport d'évaluation Essai-pilote des caméras-piétons (bodycam) dans le canton de Vaud et en ville de Lausanne.
 15. https://www.vd.ch/fileadmin/user_upload/organisation/dse/polcant/fichiers_pdf/2020/Polcant/Rapport_d_%C3%A9valuation_bodycams_.pdf, доступно 23.10.2022. године.
 16. Miller, L., Toliver, J., Police Executive Research Forum. (2014). *Implementing a body-worn camera program: Recommendations and*

- lessons learned*. Washington, DC: Office of Community Oriented Policing Services.
17. Милидраговић Д. (2015). Угрожавање безбедности припадника полиције у извршавању полицијских послова. *Безбедност* 57(3): 199-213.
 18. Mohler, M. H. (2018). Körperkameras bei der Polizei – Anforderungen an die Rechtsgrundlagen.
 19. Novak, P., Bernik, I., Mihelič, A. (2021). Uvajanje nosljivih kamer v policijske postopke: vloga nadzora „od spodaj navzgor“. *Varstvoslovje: Journal of Criminal Justice, Security*, 23(2).
 20. Nowacki, J. S., Willits, D. (2018). Adoption of body cameras by United States police agencies: An organisational analysis. *Policing, Society: An International Journal of Research and Policy*, 28, 841–853.
 21. Peterson, B. E., Lawrence, D. S. (2019). Body cameras and policing. In *Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*.
 22. President’s Task Force on 21st Century Policing. (2015). *Final report of the President’s Task Force on 21st Century Policing*. Washington, DC: Office of Community Oriented Policing Services, <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-p341-pub.pdf>, доступно 10.012.2022.
 23. Prosser, M., Smith, A., Talley, W. (1995). *Beyond the Rodney King story: An investigation of police conduct in minority communities*. C. J. Ogletree (Ed.). Boston, MA: Northeastern University Press
 24. Risse. M., Zeckhauser R. (2003). *Racial Profiling*. John F. Kennedy School of Government, Harvard University.
 25. Stoughton, W. S. (2018). *Police Body-Worn Cameras*, 96 N.C. L. Rev
 26. Tanner, S., Meyer, M. (2015). Police work and new ‘security devices’: A tale from the beat. *Security dialogue*, 46(4), 384-400.
 27. Timan, T. (2016). The body-worn camera as a transitional technology. *Timan, Tjerk*, 145-149.
 28. Flight, S. (2017). *The possible value of bodycams for police-work: An international literature review* (in Dutch). Amsterdam: Politie, Wetenschap
 29. Hansen Löfstrand, C., Backman, C. (2021). Control or protection? Work environment implications of police body-worn cameras. *New Technology, Work and Employment*, 36(3), 327-347.

30. Coudert, F., Butin, D., Le Métayer, D. (2015). Body-worn cameras for police accountability: Opportunities and risks. *Computer law, security review*, 31(6).
31. Chaney, C., Robertson, R. V. (2013). Racism and police brutality in America. *Journal of African American Studies*, 17(4).

**Implementation of Body Cameras worn by Police Officers
in Police Organizations
- Real Need or Necessary Solution**

Abstract: *In the last ten years, police organizations in the USA and Europe have started to implement body worn cameras. The main purpose and goal of the implementation of these cameras is aimed at preventing unlawful and unprofessional actions and behavior of police officers and socially undesirable behavior of citizens. Miniature cameras on the body of police officers should deter police officers and citizens from committing illegal and socially unacceptable actions and procedures towards each other. Police organizations try to use body worn cameras to achieve the above-mentioned goals as a substitute for other means of correcting unwanted behaviors, primarily training and education of police officers. This paper analyzes the reasons for the implementation of body worn cameras in the police organizations across the USA and in some European countries in order to reach a conclusion about the justification and the possibility to achieve complex and responsible goals only with the help of cameras.*

Keywords: *body cameras worn by police officers, implementation, police organizations, police officers.*